

162 GRUPS NUCLEARS HAN ESTAT PARALITZATS A TOT EL MÓN

El crepuscle dels àtoms

El prestigi del sector nuclear està caient acceleradament, sobretot als Estats Units, on les autoritats s'han vist obligades a anul·lar 129 sol·licituds de noves plantes. Aquesta frenada de la indústria elèctronuclear ha suposat, segons estimacions de l'agència internacional de l'Energia Atòmica —AIEA—, més de 40.000 milions de dòlars —uns 5 bilions de pessetes.

Santi Vilanova

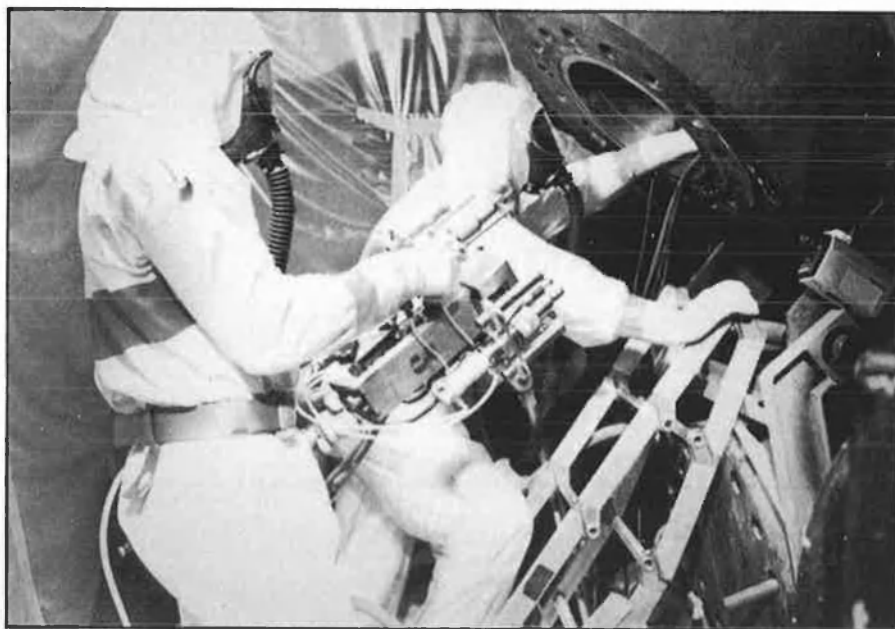
La síndrome de la catàstrofe, ocorreguda el 26 d'abril del 1986, ha tingut més repercussions a tot el món occidental que a la Unió Soviètica. Amb totes les seves censures, l'estructura informativa de l'economia liberal ha permès conèixer el tumor financer que amenaça el sector. Per contra, a l'URSS la *nomenklatura* nuclear es continua resistint que la *glasnost* reveli les dades relatives a la dolenta salut de l'energia nuclear. L'exèrcit roig no

està disposat a fer concessions perquè disminueixi la capacitat instal·lada i perjudiqui les seves reserves de plutoni. En conseqüència, la Unió Soviètica no només no frenarà el seu ambició pla per a l'any 2000, sinó que, a través de la societat Atomash produirà en sèrie vuit reactors a l'any.

Això no obstant, la publicitat encoberta patrocinada per les institucions nuclears (Euratom, AIEA, Forums Atòmics), i els pactes soviètico-nord-americans, no han aconseguit evitar que es conegui la greu situació financera de l'energia atòmica a tot el món.

Els costos de Txornòbyl

Si els costos de l'accident de Three Mile Island, el 28 de març del 1979 a Pennsilvània, han estat de 130.000 milions de dòlars, segons l'auditoria Komanoff Energy Associate, els derivats de Txornòbyl han superat els 8.000 milions de rubles. La primera quantitat equival a cinc vegades el cost del programa de la nau espacial nord-americana i al preu de cent reactors de 1.000 megavats. La segona permetria construir 16 reactors soviètics del tipus RBMK.

Inspecció d'una zona calenta en una zona nuclear en servei.

A l'estimació sobre l'accident soviètic no es van avaluar els perjudicis causats en nombrosos països europeus. A Noruega, per exemple, els agricultors i pastors de rens han perdut 31 milions de dòlars, mentre que els fabricants de productes làctics resultaven afectats en més de 34 milions de corones (uns 5 milions de dòlars). Quantitats molt superiors podrien reclamar diferents sectors agrícoles i ramaders de França, la RFA, Polònia, Suècia o Itàlia, entre altres països per on va passar el núvol radioactiu.

«A Txornòbyl hi ha una àrea de deu quilòmetres de diàmetre afectada per elements radioactius de llarg període de vida», em confessà a Moscou Iuri Kaminin, especialista en temes científics i tecnològics de l'agència Novosti. «El *Kombinat*, òrgan creat per a la descontaminació de la zona ha localitzat diferents taques de plutoni».

El professor Karl Z. Morgan, director de la Health Physics Division, de l'*Oak Ridge National Laboratory* dels EUA, ha discrepat sobre els mètodes de descontaminació i argumentà que la solució era arrancar la terra i tractar-la com a residu d'alta radioactivitat. No obstant, el *Kombinat* ha seguit donant feina a deu mil persones que diàriament reguen la zona més contaminada amb aigua a alta pressió. ¿Fins quan? El passat mes de juny em vaig resistir a visitar Txornòbyl, malgrat la invitació oficial que se'm va cursar, perquè tenia dades d'aquesta desmesurada concentració de plutoni a la rodalia del reactor accidentat. La inha-

lació d'una milionèsima de gram de plutoni a través de la pols pot provocar a la llarga un càncer de pulmó. No van opinar així els corresponents de premsa que van assumir el risc de fotografiar-se davant de la central.

A l'octubre, com que la situació no podia ser ocultada per més temps, les autoritats soviètiques van comunicar que la ciutat de Txornòbyl, a 18 quilòmetres de la central seria totalment destruïda a causa dels alarmants índexs de radioactivitat. El cost econòmic d'aquesta operació polvoritzarà totes les previsions inicials dels costos.

La mort anunciada

Fa deu anys Sauders Miller, un expert en l'economia de l'energia nuclear, publicà «*The Economics of Nuclears and Coal Power*», on s'advertien ja les febles estructures sobre les quals es basava el mite del cost nuclear, en comparació al quilovat produït a les tèrmiques de carbó: «Al 1958 la construcció de les centrals semblava una bona inversió perquè no es valoraven els problemes que sorgirien amb l'emmagatzematge dels residus, el desmantellament, els actes de terrorisme i els accidents. Ara, les companyies no aconsegueixen vendre prou títols en el mercat de la borsa i necessiten grans ajuts governamentals per tractar d'evitar la bancarrota». (Revista *USERDA*, 3, març-abril 1979).

Els pronòstics, però, de Sauders Miller no van servir de res. La indústria electronuclear va continuar la seva ex-

pansió. Més endavant va venir Three Mile Island i, posteriorment, Txornòbyl. Els càlculs de probabilitats del sector assenyalaven que un accident amb fusió del nucli era tan possible com la mort d'un ésser humà per la caiguda d'un meteor. Es parlava de la probabilitat d'un txornòbyl per cada milió d'anys de funcionament de tot el parc mundial.

Els 374 reactors que funcionen a tot el món representen uns 4.000 anys de funcionament. Segons un estudi publicat a la revista *Nature*, la qual no està catalogada d'antinuclear, a partir d'ara hi haurà el risc real de patir un accident amb fusió del nucli en els pròxims vint anys; 86% en els pròxims deu anys i un 70% en els pròxims sis anys. Lògicament, les zones del planeta on pot recaure la nova tragèdia són les més densament nuclearitzades. I els Països Catalans són la comunitat nacional amb més centrals nuclears d'Europa (Vandellòs, Ascó i Cofrents).

La caiguda del mite nuclear s'ha manifestat a tots els països del món, especialment als Estats Units, les autoritats energètiques dels quals s'han vist obligades a anul·lar 129 sol·licituds de noves plantes, mentre que 162 grups, amb una potència de 168.271 megavats, han estat aturats o han vist anul·lada la seva construcció a tot el planeta. Altres 60 sol·licituds, amb una potència global de 54.000 megavats, han estat també cancel·lades. Un total de 61 velles centrals, moltes de les quals del tipus experimental, han estat definitivament tancades després dels anys previstos d'ús.

Desenes de societats elèctriques estan a punt de fer fallida. El prestigi del sector cau acceleradament. Només la manipulació informativa i l'emmascament dels balanços de l'explotació del negoci atòmic aconseguirà ajornar, tal vegada una dècada més, el que serà el definitiu fracàs financer d'aquesta font energètica.

Un fracàs econòmic

Els mitjans de comunicació, i especialment les seccions d'economia, no han fet esforços d'objectivitat en el tema nuclear. Els accidents de Three Mile Island i Txornòbyl, la progressiva oposició ecologista i els nombrosos problemes financers pels quals travessa el sector no permeten avui escriure, com s'escriu, que l'opció nuclear continua sent rendible.

Si prenem com a referència la situa-

ció dels Estats Units, el quilovat nuclear ha passat de valer 750 dòlars el 1980, a 1.900 el 1984, 3.500 el 1987 i va camí de superar els 4.500 el 1989. La frenada de la indústria electronuclear nord-americana ha representat, segons estimacions de l'Agència Internacional de l'Energia Atòmica (AIEA), més de 40.000 milions de dòlars (uns cinc bilions de pessetes). L'empresa Public Service of New Hampshire s'ha vist obligada a acollir-se a la llei federal de fallida, incapaç d'afrontar els seus creditors després d'haver enterrat 2.100 milions de dòlars (uns 240.000 milions de pessetes) a la central de Seabrook, prop de Boston.

El passat mes de juny, l'estat de Nova York va decidir nacionalitzar la central nuclear de Long Island, propietat de la companyia Long Island Lighting Company (Lilco). Les inversions de 5.300 milions de dòlars van quedar reduïdes al simbòlic preu d'1 dòlar. Els usuaris pagaran ara el cost del desmantellament amb un increment immediat de tarifes del 5%. La Westinghouse filipina es troba en estat de fallida des que Cory Aquino ha rebutjat els plans de nuclearització pactats en l'època del dictador Marcos.

L'escàndol acompanya l'energia nuclear des de fa una dècada. Si no fos per les raons d'estat que se submergeixen en aquesta opció energètica, el frau assoliria el centre neuràlgic de la societat industrial. A l'estat espanyol aquesta realitat no pot ser més tangible. Si

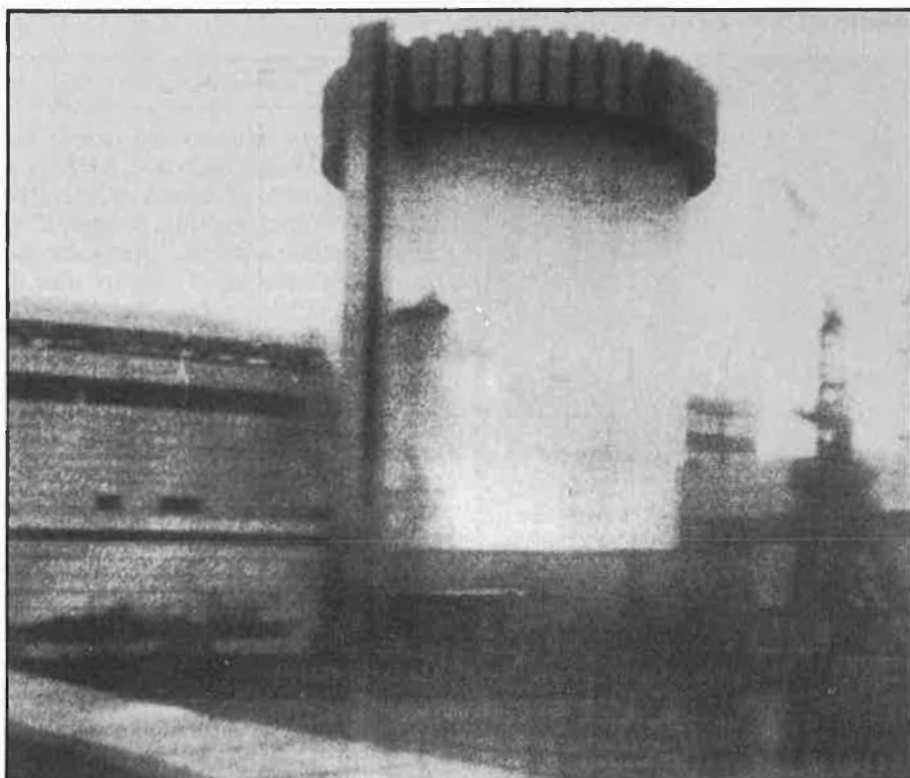
el franquisme va practicar la connivència amb les elèctriques a còpia de beneficis fiscals i l'anomenada *acció concertada*, el govern del PSOE ho fa ara a través d'una encoberta *socialització de pèrdues*. Sense una intervenció de l'estat, l'empresa Iberduero hauria fallit per l'efecte de la paralització dels dos grups de Lemóniz. És més, la democràcia no sols manté l'opció nuclear a Espanya sinó que dóna suport, a través d'acords bilaterals en matèria nuclear, a governs dictatorials com el de Pinochet, a Xile, o comprant urani ex-

tret a Namíbia per empreses autoritzades pel govern de Sud-àfrica.

Un altre factor a tenir en compte en parlar de rendibilitat del cicle del combustible nuclear és la constitució de càrtels encoberts que controlen el preu del combustible nuclear, més poderosos i concentrats que els del petroli. La Westinghouse, per exemple, quan el 1953 va vendre l'energia nuclear als tecnòcrates de l'Opus Dei, va falsificar l'oferta del mercat. Va ser la mateixa multinacional la que va promoure en secret un càrtel d'urani contra ella ma-

Vista exterior de la planta nuclear de Txornòbyl. A l'esquerra, tècnic danès efectuant amidaments de radioactivitat després de l'accident de Txornòbyl.

teixa per poder justificar l'incompliment del contracte als seus proveïdors espanyols. Així, l'òxide de trituriàni va passar de 6 dòlars la lliura el 1972, quan es va negociar l'acord, a més de 40 dòlars el 1976. El mateix ha passat amb l'encariment espectacular de la tecnologia i dels sistemes de seguretat dels reactors.

No ens ha d'estranyar, doncs, que la dependència externa, tant en tecnologia com en subministrament de combustible, sigui la responsable del deute del sector elèctric espanyol, el qual ja supera amb escreix els 4 bilions de pessetes. Només el *forat* de FECSA és ja de 654.000 milions i el d'ENDESA de 762.000.

Les conseqüències econòmiques de l'*aturada* que afecta cinc centrals representa més d'un bilió de pessetes. Els planificadors energètics qualifiquen aquesta situació de catastròfica. L'Institut Eléctric Edison, que analitzà el sector elèctric espanyol, va diagnosticar que s'han produït: «greus errors en el càlcul de les previsions de rendibili-

tat»; afirmació que no ha comportat cap intervenció del govern per investigar responsabilitats en els consells d'administració de les companyies, ni en els sectors bancaris que van donar suport a la gestió d'aquestes.

Consumidors consumits

Amb la vista posada en la liberalització del mercat elèctric comunitari, a l'empara de l'Acta Única, es presenten commocions greus. La Unió Internacional de Productors i Distribuïdors d'Energia Elèctrica exigirà a partir del 1992 un aclariment de la situació, ja que no voldran assumir la mala gestió financera d'UNESA, la patronal de les elèctriques espanyoles. Mentre, ¿qui paga el sanejament del sector? Una vegada més, el feble i indefens consumidor.

El govern continua fent cas omís del fracàs nuclear. Després de l'engegada

de Vandellòs II i Trillo I, el sector ha esdevingut la primera font de producció d'electricitat, acaparant el 40% del total. El 60% restant se'l reparteixen, a parts iguals, entre la hidràulica i el carbó. El fuel i les energies renovables no arriben al 2%. El govern continua optant, malgrat les advertències contràries dels seus col·legues del SPD alemany, per l'opció més cara, dependent i perillosa per a produir energia.

El pacte entre el PSOE i l'oligarquia elèctrica, posterior al 23-F, el paguem de les nostres butxaques, mentre els banquers associats al sector nuclear fan el seu agost. De cada 1.000 pessetes que paga l'usuari al rebut de la llum, 39 van destinades a resoldre les conseqüències de l'aturada de Lemóniz, Valdecaballeros i Trillo.

El Grup de Científics i Tècnics per a un Futur no Nuclear ha recordat al respecte: «De cada mil pessetes que paguem al rebut, 14 són per afrontar la

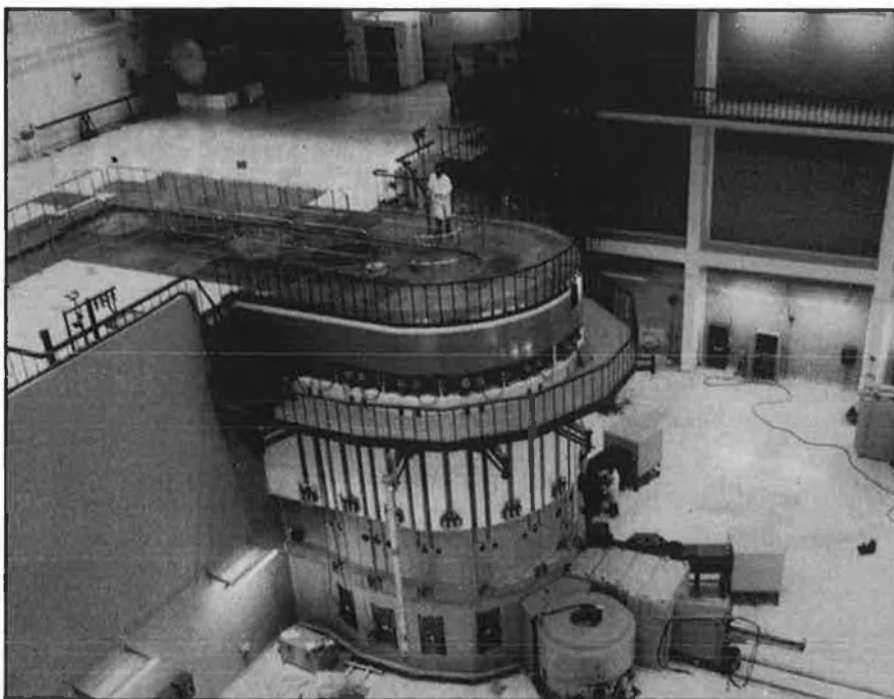
segona part del cicle de combustible nuclear. És a dir, per al tractament de residus generats per les centrals i per a un futur desmantellament d'aquestes al cap de vint o trenta anys de funcionar. Així mateix, dotze pessetes de cada mil van destinades a finançar l'emmagatzematge bàsic de l'urani». En total, 65 pessetes de cada mil serveixen per a afrontar el frau nuclear.

Three Mile Island i Txornòbyl han obligat països com els Estats Units, la RFA, Itàlia o Àustria a rectificar les seves opcions energètiques de cara al segle XXI, abandonant l'energia de la fissió. Això no obstant, la política del PSOE en aquesta matèria és alinear-se amb les potències més nuclearitzades, com França (que obté de la nuclear el 76% de l'electricitat que necessita), Gran Bretanya i l'URSS. ¿Fins quan continuarà la campanya de desinformació que ens fa pagar resignats els errors de les elèctriques? □

40 ESTATS PODRIEN FABRICAR LA BOMBA ATÒMICA

La cadena terrorífica

Quan Reagan i Gorbtxov signaren a la Casa Blanca l'acord de reducció dels euromíssils, el món va respirar tranquil. Era, ens dèiem, l'inici del final del malson. Un malson que afectà particularment Europa, sotragada als inicis de la dècada pel debat pacifista, pel pànic a la mort nuclear. Però, enmig de les abraçades i els intercanvis d'estilogràfiques entre Ronnie i Mikhaïl, quedava, i queda encara, un espai per al dubte i la intranquil·litat: ja són quasi quaranta els estats que poden fabricar la seua bomba, o que estan a punt d'aconseguir-ho. ¿A ells, qui els vigila?

Interior de la central nuclear d'Ascó.

Vicent Partal

Tot el món reconeix ara que hi ha sis potències nuclears: l'URSS i els Estats Units pel davant de tots. Però també França, la Xina, la Gran Bretanya i Índia. La sisena, l'Índia, ha entrat al Club Nuclear fa quatre dies. I de fet no té encara bombes: els indis tenen el material i han fet, amb èxit, proves del que és capaç d'explotar. De moment, es conformen amb això. I ho fan perquè, per ara, sembla que n'hi ha prou per a frenar Pakistan i produir-li la por necessària que el faça estar-se quiet. Ja que, en el fons, es tracta d'això: parilitzar al que es pensa que és l'enemic.

La primera bomba va ser una cursa entre russos i americans. Els dos sabien que l'altre estava a punt d'aconseguir una manipulació de l'energia atòmica capaç de portar a grans masses de població la destrucció i l'holocaust. Científics d'un país i de l'altre van córrer